

«وطن امروز» به بررسی بایسته‌های مواجهه‌های دولت سیزدهم با طبقه «متوسط» و «محروم» جامعه می‌پردازد

حاشیه به متن بازگردد

فرصت تاریخی تعامل با طبقه متوسط شهری



گروه سیاسی: «رئیس‌جمهور در میان مردم»، احتمالاً این ثابت‌ترین و در عین حال ساختارشکن‌ترین تصویری است که از دوران ۱۰۰ روزه ریاست‌جمهوری حجت‌الاسلام والمسلمین سیدابراهیم رئیسی در ذهن عامه مردم باقی مانده است. گویی هر قدر که دولت سابق از حضور در میان مردم و برقراری دیالوگ با آنها هراس داشت، دولت جدید به دنبال پهنه برای حضور در میان مردم و تغییر تصویر و تصور عمومی از قوه اجرایی کشور است.

با تمام این احوالات، آیا دولت سیزدهم در تغییر تصور عمومی از دولت موفق خواهد بود؟ آیا کثرت آحاد عمومی و ملاحظات مستتر در رفتار با هر کدام از طبقات، اقشار و اصناف، فهمیده و رعایت خواهد شد؟ و آیا سرخوردگی عمومی طبقات متوسط و محروم جامعه در این دولت انبساط‌جذب پیدا خواهد کرد؟ پاسخ به این سوالات یقیناً نیازمند گذر زمان و مشاهده نتایج نهایی دولت رئیسی خواهد بود. با این حال نمی‌توان این فرض را نادیده انگاشت که عمده اهتمام دولت جدید و رئیس‌جمهور در ماه‌های گذشته بر ارسال سیگنال «تغییر» به داخل جامعه بوده است؛ سیگنالی که رد آن را بخوبی می‌توان در خرده رفتارها و گفتارهای رئیس دولت و وزرا مشاهده کرد. میراث روحانی برای رئیسی در عرصه سیاست خارجی یک بن‌بست پرهزینه و مین‌گذاری شده و در عرصه اقتصادی نیز یک اقتصاد فروپاشیده و بدهکار بود؛ ۲ مبرائی که مواجهه با آن برای ناکام گذاشتن هر دولتی کفایت خواهد کرد اما دور از واقعیت نخواهد بود اگر چنین ادعا کنیم که مخاطره‌آمیزترین میراث باقی‌مانده از روحانی، سقوط آزاد اعتماد عمومی و سرخوردگی گسترده لایه‌های میانی و طبقات پایین جامعه از دولت بود؛ میراثی که رد آن را می‌توان در مجموعه‌های از رفتارهای جمعی همانند کاهش نرخ مشارکت انتخاباتی مشاهده کرد. در چنین فضایی همراه ساختن مردم و بازگرداندن اعتماد عمومی امری دشوار به نظر می‌آید.

تکالیف دولت مردمی و پیوست عدالت

در چنین مختصاتی تنها چند روز پس از آنکه وزرای پیشین‌نهادی موفق به دریافت رای اعتماد نمایندگان شدند، رهبر حکیم انقلاب با ترسیم نقشه پیشرویی دولت و تبیین تکالیف دولت، جهت کلی حرکت را برای دولت‌مدران تازه‌نفس معین کردند. «عدالت‌ورزی»، «درمی بوند»، «مقابله دقیق و جدی با فساد»، «جوان‌سازی دولت»، «انسجام و اقتدار دولت»، «حل موضوع تعارض منافع شخصی و عمومی» و در نهایت «احیای اعتماد و امید مردم» تکالیفی بود که از سوی رهبر انقلاب برای دولت جدید و افکار عمومی مطالبه‌گر تبیین شد. در بین این تکالیف تأکید بر «احیای اعتماد و امید مردم» در کنار ایرومسانی که به آنها اشاره شده بود نشان از جدیت

توزیع شد.

بر این اساس بازگشت اعتماد عمومی در گرو محور قرار گرفتن عدالت به عنوان دال مرکزی دولت در ساحت سیاست‌گذاری فهم می‌شود. از همین رو بازگشت دولت به سمت مردم و موضوعیت یافتن منافع اقشار محروم را می‌توان اصل اساسی پیشرویی برای تحقق وعده‌های انتخاباتی

انتظارات رهبری به حساب آورد.

دهه ۹۰ و محروم‌ستیزی انباشته

بازگشت طبقات محروم به مرکز سیاست‌گذاری عمومی دولت و موضوعیت یافتن مقوله «عدالت» به عنوان پیوست ثابت در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی نیازمند ارتباط‌گیری موثر دولت با این طبقات است؛ ارتباطی که در اصطلاح منطقی هر چند «لازم» است اما «کافی» نیست. ارتباط لازم دولت در ۳ ماه گذشته نباید تبدیل به عملی تقلیل‌گرایانه و ناکافی شود.

یکی از کلیدواژه‌های محوری انقلاب اسلامی که نقشی تعیین‌کننده در الهیات سیاسی جمهوری اسلامی نیز داشته می‌فهمیم «مستضعفین» به عنوان مقوله‌های محرک و نه ساکن و حاشیه‌های بوده است. با این حال عقب‌ماندگی کشور در عرصه عدالت و فراموشی تدریجی طبقات

مستضعف جامعه باعث شد تا در دهه ۹۰ شاهد قهر تدریجی محرومان و فاصله‌گیری حاشیه اجتماعی از مرکز سیاسی باشیم. در آغاز دهه ۹۰، در سایه بالا گرفتن نارضایتی‌های

بازگشت به گفتار «عدالت اجتماعی» و موضوعیت یافتن طبقات محروم جامعه یکی از پیام‌هایی است که رئیس‌جمهور از زمان آغاز ریاست‌بسر قوه اجرایی به دنبال مخابره آن به جامعه است؛ پیامی که در حاشیه سفرهای استانی رئیس‌جمهور با حضور در میان کپرنشینان و حاشیه‌نشینان نیز نمود پیدا کرد. با این حال پیگیری این رویه به شکل تخصصی نیازمند فهم صحیح از تعارض منافع موجود در الگوی توزیع ملی کشور و تغییر هدفمند آن به نفع اکثریت جامعه است

برخی روش‌های رایج مدیریتی را نافی عدالت دانستند و افزودند: در توزیع پاره‌ها و هر مسأله دیگر باید به گونه‌ای عمل کرد که فاصله طبقات محروم با طبقات برخوردار کم شود و هر چه ممکن است امکانات عادلانه

اقتصادی و اجتماعی، فرصت کم‌ظنری برای بازگشت جریان غرب‌گر در فضای سیاسی کشور فراهم شد. انتخابات سال ۹۲ و پیروزی حسین روحانی که کلید سیاست خارجی را «شاه‌کلید» مشکلات عمومی توصیف می‌کرد و بهره‌گیری حداکثری‌اش از فقدان اعتبار اجتماعی دولت سابق، باعث شد او و دولت‌ش که نسخه نسبتاً برابر اصلی از دولت سازندگی به شمار می‌رفت، بار دیگر پروژه توسعه غرب‌گرایانه خود را با همراه کردن طبقه متوسط مدنی که به یاری‌اش آمده بود، جلو ببرد. تضعیف حاشیه و سیاست‌های محرومیت‌زا و پیگیری حداکثری پروژه نئولیبرالیسم اقتصادی، باعث شد دولت با پای دستاوردهای هسته‌ای، سیاست‌های حمایتی از حاشیه همچون مسکن مهر، هدفمندی پاره‌ها و... را نیز از مرکز تصمیمات خود دور کند. در چنین فضایی با امتداد یافتن دولت روحانی و در سایه استیلا سیاسی و اجتماعی طبقه متوسط مرکز‌نشینی که بلندترین صدا را در فضای عمومی داشت، حاشیه هر روز بیش از دیروز به فراموشی سپرده شد. برای نمونه، افت محسوس مشارکت انتخاباتی جمعیت حاشیه‌های در انتخابات سال ۹۴ که طبقه متوسط مشارکت فعالی داشت، آنچنان به چشم نیامد و کسی حتی متوجه کاهش نرخ مشارکت در انتخابات به نسبت سال ۹۰ نشد. (مشارکت انتخابات مجلس سال ۹۴ در حالی ۶۱ درصد بود که در سال ۹۰ و بدون مشارکت اصلاح‌طلبان مشارکت ۶۴ درصدی اتفاق افتاده بود. در تهران نیز با مشارکت فعال طبقه متوسط حامی دولت، نرخ مشارکت از ۴۸ درصد به ۵۰ درصد افزایش یافت که گویای کاهش محسوس مشارکت حاشیه بود که در انتخابات بود). پیروزی مجدد حسن روحانی در انتخابات سال ۹۶ و یقین پیدا کردن او نسبت به عدم نارضایتی طبقات

طبقه متوسط و دولت سیزدهم؛ تهدید یا فرصت؟

با وجود دست‌نبدی‌های متعدد در طبقه متوسط شهری و ماهیت متکثر این طبقه از منظر فرهنگی و سیاسی، نمی‌توان به روی این واقعیت چشم بست که در عمده نزاع‌های سیاسی و اجتماعی، بخشی از این طبقه خاستگاه و جهت‌گیری متمایزی در نسبت با گفتمان «انقلاب» و «عدالت» داشته است. چه از آن رو که اساساً تمایل به مدرنیسمین حق‌انتخاب‌های این طبقه را با صورت‌بندی متمایزی مواجه کرده و چه از این رو که حدی از برخورداری اقتصادی و تعارض منافع درباره چگونگی الگوی توزیع ثروت و امکانات باعث شده تا تمایل چندانی به گفتمان عدالت اجتماعی نداشته باشد. فتنه سال ۸۸ و شورش طبقه متوسط را تا حد زیادی می‌توان در این بستر فهم و بررسی کرد.

با این حال آیا طبقه متوسط شهری در جایگاه یک دهه گذشته خود قرار دارد؟ پاسخ با قاطعیت منفی است. مهم‌ترین شاخصه اقتصادی که به طبقه متوسط معنا می‌بخشد عبور از سطح نیازهای اولیه اقتصادی و قرار گرفتن

در شرایطی که رهبر انقلاب از «پیوست عدالت» به عنوان یک عامل جهت‌بخش در سیاست‌گذاری دولت سیزدهم یاد کرده‌اند، موضوعیت یافتن طبقات محروم نیز امری قطعی و تخلف‌ناپذیر به حساب می‌آید. در چنین شرایطی که رهبر انقلاب از «پیوست عدالت» به عنوان یک عامل جهت‌بخش در سیاست‌گذاری دولت سیزدهم یاد کرده‌اند، موضوعیت یافتن طبقات محروم نیز امری قطعی و تخلف‌ناپذیر به حساب می‌آید.

در چنین شرایطی یقیناً پیوستگی میان نظام اقتصادی و رفتار سیاسی نیز می‌تواند به کمک دولت بیاید. به گونه‌ای که به مرکز برگشتن حاشیه، امکان این را فراهم می‌آورد تا بخش بزرگی از لایه‌های طرد شده جامعه طی سال‌های اخیر نیز تبدیل به یاریرگان اصلی دولت در مواجهه با رقبای داخلی و دشمنان خارجی شوند.

۱۰۰ روز اول و افق‌های پیش رو

به عنوان مسؤو و وضعیت موجود شناخته خواهد شد. در کنار این‌ها اصل تغییر رویه دولت به نسبت ساکنان پیشین پاسطور را باید در سیاست‌گذاری و اقدامات آتی دولت‌مدران جست‌وجو کرد.

۱- سیاست خارجی محوری‌ترین قسمت تصمیم‌ساز رفتار دولت سابق به حساب می‌آمد؛ مسأله‌ای که از اساس محل نقد بود و دیپلماسی را از «بزار» تبدیل به «هدف» دولت‌مدران وقت کرده بود و مضاف بر آن در انتخاب رویکرد سیاست خارجی و فهم مناسبات خارجی نیز شدت محل ایراد بود. در چنین فضایی دور جدید مذاکرات برای بازگشت به برجام از آن در وین آغاز خواهد شد؛ مذاکراتی که باید تبلور روشنی از تغییر دولت کشورمان و اصلاح رویه‌های غلط دولت پیشین باشد. مذاکرات هدفمند برای صیانت از منافع ملت ایران باید مسیری متمایز از سیاست «توافق» به هر قیمت» دولت سابق باشد. در این زمینه تأکید بر تضمین طرف بدسابقه غربی برای جلوگیری

به یارانه به عنوان آزمون عملی دولت‌مدران برای مقابله با فساد و در عین حال کمک به طبقات محروم و متوسط در سنجه قضاوت عمومی قرار خواهد گرفت.

۲- در نهایت آنچه پس از این ۱۰۰ روزه بخشی از قضاوت عمومی درباره دولت سیزدهم و عملکرد رئیس‌جمهور را مشخص می‌کند، میزان پایندگی بر الگوی مدیریت مردمی به عنوان یکی از تکالیفی است که رهبر حکیم انقلاب برای دولت جدید تعیین کرده‌اند. کاهش شکاف میان دولت-ملت علاوه بر تغییر شرایط معیشتی مردم نیازمند بازگرداندن شدن کرامت مردم و تغییر منش و روش مدیریتی دولت‌مدران است. در این زمینه باز ماندن باب گفت‌وگو میان دولت و مردم و اقبال عمومی بسیار کلیدی و سرنوشت‌ساز است. دستور هفته گذشته رئیس‌جمهور به تمام وزرا و مسؤولان اجرایی برای پاسخ به شبهات و خیرسازی‌ها می‌تواند نشانه مثبتی از اهتمام رئیسی برای صیانت از اعتماد و امید عمومی باشد.

تغییر را به وجود آورد. گفت‌وگوی صادقانه دولت با مردم درباره موضوع حمله سایبری به پمپ‌بنزین‌های کشور و تفاوت نتیجه این سبک مدیریتی و ارتباطی با رفتار خسارت‌بار دولت سابق در آبان ۹۸ به عنوان جلوه‌ای از این تغییر، مورد توجه افکار عمومی قرار گرفت و نتیجه آن در رفتار نخبه‌ها و صبورانه مردم انعکاس پیدا کرد. در این میان رضایت قابل توجه مردم بنا بر نتایج نظرسنجی‌ها از تغییرات دولت سیزدهم که نمود آن در مسأله واکسیناسیون بود، نشان از ظرفیت مساعد مردمی دولت در ادامه راه دارد.

با مجموعه این اوصاف دولت و شخص رئیس‌جمهور باید با آگاهی، متوجه ماهیت متفاوت ۱۰۰ روزه‌های آتی دولت باشد؛ چه از آن رو که گذر زمان باعث می‌شود مردم تغییر را دیگر نه در رفتار دولت‌مدران که در کیفیت زندگی روزمره خود مشاهده و قضاوت کنند و چه از این جهت که هر قدر دولت به میانه عمر خود نزدیک شود، بیشتر

یونس مولایی: ۱۰۰ روز ابتدایی عمر دولت سیزدهم به ریاست حجت‌الاسلام والمسلمین سیدابراهیم رئیسی سپری شد؛ ۱۰۰ روزی که از جهات مختلف می‌توان آن را آغاز راهی جدید برای اصلاح شرایط عمومی و تغییر ریل مدیریتی کشور دانست. از یک سو تشکیل هیات وزیران و رای قاطع نمایندگان مردم به ۱۸ وزیر و ۱۹ اوزیر پیشنهادی رئیس‌جمهور و از سوی دیگر تغییر تصویر ذهنی جامعه از دولت مستقر در حاشیه بازدیدها و سرکشی‌های میدانی رئیس‌جمهور نشان از عزم و تلاش رئیسی برای بازگرداندن امید به جامعه و بسج ظرفیت‌ها برای اصلاح شرایط عمومی کشور داشت. میراث به جا مانده از ۸ سال ریاست حسن روحانی و تثبیت الگوهای ذهنی از دولت‌های یازدهم و دوازدهم که نه تنها علاقه‌ای به حضور در بین مردم نداشت که حتی از ادبیات محترمانه‌ای نیز در مواجهه با مردم استفاده نمی‌کرد، باعث شد تغییر رفتار دولت‌مدران جدید در مواجهه با مردم موجی از امید و احساس امکان

این مسیر تنها متعلق به شماست. اینترنتی "کاملاً" اختصاصی برای کسب‌وکار شما

رسپینا

بزرگ‌ترین ارائه‌دهنده پهنای باند اختصاصی به سازمان‌ها در ایران

www.respina.net

تلفن: ۰۲۱-۷۰۰۰۰۰۰

@respinaofficial

شرکت داده‌پردازی رسپینا
(سهامی خاص) - شماره ثبت: ۱۳۷۱۱
آدرس: تهران، خیابان ولیعصر، پلاک ۱۱۱، شماره ۱۱-۱۱
از میانان تنظیم قرارداد و ارائه خدمات رایج